

Δημοτικός Κήπος Λευκωσίας: Μια ιστορία τοπικής και παγκόσμιας πολιτότητας

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό περιβαλλοντικό πρόγραμμα προσφέρεται για τις Δ', Ε' και Στ' τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο γενικό πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος.

Το πρόγραμμα είναι μονοήμερο (09:00-13:30 ή 09:00-16:00).

Σημείωση 1:

Το πρόγραμμα που παρουσιάζεται πιο κάτω εκτείνεται μέχρι το απόγευμα. Σε περίπτωση που η ομάδα επιθυμεί το πρόγραμμα να ολοκληρωθεί μέχρι τις 13:30, ή και πιο νωρίς, τότε θα γίνουν σχετικές συνεννοήσεις των συνοδών εκπαιδευτικών, γυναικών και αντρών, με το προσωπικό, γυναίκες και άντρες, του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αθαλάσσας.

Σημείωση 2:

Το πρόγραμμα υλοποιείται εξ ολοκλήρου στον Δημοτικό Κήπο Λευκωσίας (βρίσκεται μεταξύ της οδού Κινύρα και των Λεωφόρων Μουσείου και Νεχρού, πίσω από τη Βουλή των Αντιπροσώπων).

Σημείωση 3:

Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τις/τους συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να:

- αντιληφθούν ότι η πόλη μεταβάλλεται στον χρόνο και ότι οι αλλαγές αυτές οδηγούν σε διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης και αξιοποίησης του αστικού χώρου,
- γνωρίσουν βασικά στοιχεία της εξέλιξης της Λευκωσίας, της επέκτασής της έξω από τα τείχη και της ιστορικής διαμόρφωσης της περιοχής του Δημοτικού Κήπου,
- αξιολογήσουν τον ιστορικό ρόλο του Κήπου ως κεντρικού γεωργικού φυτωρίου και να διερευνήσουν τη συμβολή των αιωνόβιων δέντρων στη βελτίωση του μικροκλίματος της πόλης μέσα από μετρήσεις πεδίου,
- εντοπίσουν τα μνημεία (αγάλματα, προτομές...), τις υποδομές και τα κτήρια που βρίσκονται στον χώρο του Δημοτικού Κήπου, ή γειτνιάζουν με αυτό,
- παρατηρήσουν τα διάφορα μέρη του Κήπου και να κάνουν υποθέσεις σχετικά με τη λειτουργικότητά τους και πώς μπορούν να αξιοποιηθούν,

- αξιολογήσουν τα σημεία και τις υποδομές που εξυπηρετούν την άμεση προσβασιμότητα και χρήση για Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ), για ηλικιωμένους/ηλικιωμένες και παιδιά,
- γνωρίσουν τα σύμβολα της πράσινης χαρτογράφησης αειφορίας (green map) και να κατανοήσουν ότι ένα σύμβολο που «μιλάει» χωρίς λέξεις μπορεί να ενώνει παιδιά διαφορετικών χωρών και πολιτισμών, κάνοντάς τα να νιώθουν μέλη μιας παγκόσμιας κοινότητας,
- εντοπίσουν και να καταγράψουν στοιχεία, δυνατά σημεία και ελλείψεις του χώρου ως προς τους 17 Στόχους της Αειφόρου Ανάπτυξης, χρησιμοποιώντας τα επίσημα σύμβολα της πράσινης χαρτογράφησης αειφορίας,
- αναπτύξουν βασικές δεξιότητες ενεργού πολίτη: να παρουσιάζουν μια πρόταση, να απαντούν σε ερωτήσεις, να ακούν εναλλακτικές προτάσεις,
- αναλύσουν και να συνθέσουν την ιστορική εξέλιξη του πρασίνου στον Δημοτικό Κήπο Λευκωσίας, συσχετίζοντας τα είδη και τα σημεία φύτευσης με τον σκοπό που εξυπηρετούσαν σε κάθε εποχή (υγιεινή, φυτώριο, αναψυχή),
- κρίνουν τη βιωσιμότητα του πρασίνου στον Κήπο απέναντι στις νέες κλιματικές συνθήκες και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη σχεδιάζοντας λύσεις προσαρμογής για τη μελλοντική του διαχείριση του πρασίνου.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

09:00 – 13:30

Αφιξη – καλωσόρισμα στον Δημοτικό Κήπο Λευκωσίας. Οι μαθητές/μαθήτριες εισάγονται στη θεματική του προγράμματος με τη βοήθεια φωτογραφίας της κάτοψης του ιστορικού πυρήνα της Λευκωσίας και επεξήγηση εννοιών «Δημοτικός Κήπος», «παγκόσμια πολιτότητα».

Με ένα μεγάλο σχοινί σχηματίζονται συμβολικά τα τείχη της παλιάς Λευκωσίας και οι τρεις πύλες της πόλης. Οι μαθητές/μαθήτριες, μέσα από σύντομες αποστολές και ρόλους, κινούνται από και προς την πόλη και γνωρίζουν ότι από το 1878 αρχίζουν να δημιουργούνται νέες διοικητικές λειτουργίες, δρόμοι και κατοικίες έξω από τα τείχη. Καθώς δημιουργείται συνωστισμός στις πύλες, εντοπίζουν το πρόβλημα και προβληματίζονται για την ανάγκη δημιουργίας νέων ανοιγμάτων στα τείχη. Στη συνέχεια, παρατηρούν και συνδυάζουν στοιχεία-γρίφους για να ανακαλύψουν ότι στην περιοχή λειτουργούσε βυρσοδεψείο. Το σχοινί μετατρέπεται σε γραμμή επιλογών και, αναλαμβάνοντας διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους, αποφασίζουν αν το βυρσοδεψείο πρέπει να μείνει, να αλλάξει τρόπο λειτουργίας ή να μετακινηθεί, επανεξετάζοντας την απόφασή τους καθώς αποκαλύπτονται νέα ιστορικά στοιχεία. Τέλος, το σχοινί μετατρέπεται σε γραμμή του χρόνου και οι ομάδες τοποθετούν σε χρονολογική σειρά καρτέλες με οπτικά τεκμήρια και χρονικά στοιχεία, ανασυνθέτοντας την εξέλιξη της περιοχής από τη μετακίνηση του βυρσοδεψείου το 1886 μέχρι τη δημιουργία και τη διαμόρφωση του Δημοτικού Κήπου και τη σημερινή του λειτουργία.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες μεταβαίνουν σε σημείο του κήπου και εμπλέκονται σε τρεις διαδοχικές, βιωματικές δραστηριότητες διερεύνησης του αστικού πρασίνου. Αρχικά, χωρισμένοι σε ιστορικές ομάδες, μελετούν την εξέλιξη των φυτεύσεων («Τι – Πού – Γιατί») και εντοπίζουν τα σημεία όπου τοποθετήθηκαν συγκεκριμένα είδη για τη βελτίωση της υγιεινής, την αποστράγγιση ή την αρχιτεκτονική ανάδειξη του χώρου. Στη συνέχεια, στο πλαίσιο του «Βοτανικού Εργαστηρίου», επιλέγουν έναν αιωνόβιο φικό και ένα νεότερο δέντρο,

δημιουργώντας το ανάγλυφο αποτύπωμα του φλοιού τους, ενώ μετρούν την περιφέρεια των κορμών τους για την εκτίμηση της ηλικίας τους. Παράλληλα, χρησιμοποιούν θερμομέτρα για τη μέτρηση της θερμοκρασίας στον κορμό, στη σκιά και στον ήλιο, αξιολογώντας τη συμβολή των γηραιών δέντρων ως φυσικών κλιματιστικών που αναβαθμίζουν το μικροκλίμα της πόλης. Τέλος, στο «Εργαστήριο Κλιματικής Προσαρμογής», εντοπίζουν σημεία που πλήττονται από την ξηρασία και τις υψηλές θερμοκρασίες, επεξεργάζονται κάρτες κλιματικών σεναρίων και αξιοποιούν ένα δειγματολόγιο ανθεκτικών ιθαγενών φυτών της Κύπρου για να επανασχεδιάσουν ένα παρτέρι. Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση προτάσεων για τη συλλογή βρόχινου νερού, την άρδευση και τη μελλοντική βιωσιμότητα του Κήπου απέναντι στις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής.

Οι μαθητές/μαθήτριες περπατούν μέσα στον κήπο, περιμετρικά στην αρχή, και καταγράφουν τα στοιχεία που σχετίζονται με τον πολιτισμό και την κοινωνία. Αναμένεται να καταγράψουν τα αγάλματα και τις προτομές (Γιούρι Γκαγκάριν, Βλαδίμηρος Καυκαρίδης, Μάρκος Δράκος...), τα κτήρια και τα κτίσματα που βρίσκονται εκεί (Ανώτατο Δικαστήριο, Ενετικά Τείχη, Πύλη Πάφου, προμαχώνας Ρόκκας, Κυπριακό Μουσείο Αρχαιολογίας, Νέο Κυπριακό Μουσείο Αρχαιολογίας, Δημοτικό Θέατρο, καφετέρια, Βουλή των Αντιπροσώπων...) και τις υποδομές στον Κήπο (τουαλέτες, παιδότοπος, μονοπάτια, λιμνούλες, κλουβιά με πτηνά...)

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον εντοπισμό των σημείων και των υποδομών που εξυπηρετούν την άμεση προσβασιμότητα και χρήση από Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ), ηλικιωμένους/ες, παιδιά και στην αξιολόγηση των σημείων αυτών.

Αφού ολοκληρωθεί η περιδιάβαση, οι μαθητές/μαθήτριες μπορεί να δώσουν παραδείγματα και να κάνουν υποθέσεις σχετικά με τη λειτουργικότητα και την αξιοποίηση των διαφόρων περιοχών του Δημοτικού Κήπου (διεξαγωγή φεστιβάλ, καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων...)

Οι μαθητές/μαθήτριες χωρισμένοι σε ομάδες, χρησιμοποιούν τα σύμβολα της πράσινης χαρτογράφησης αειφορίας(green map) ανά Στόχο ΑΑ για να κάνουν μια γρήγορη «απογραφή» του Κήπου όπως είναι σήμερα. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα προτείνει μια συγκεκριμένη βελτίωση (π.χ. ηλιακό φανάρι δίπλα στο παγκάκι, ώστε να μπορείς να διαβάσεις το βράδυ) και τη ζωγραφίζει σε ένα «φύλλο-επικάλυψη» πάνω στο σχέδιο του Κήπου, δημιουργώντας ένα οπτικό εφέ «πριν/μετά». Τέλος, κάθε ομάδα παρουσιάζει την πρότασή στο «Συμβούλιο του Κήπου», απαντώντας σε ερωτήσεις όπως:

- Ποιος/Ποια θα αισθανόταν πιο ευπρόσδεκτος/η σε αυτόν τον Κήπο μετά την αλλαγή;
- Ποιον από τους 17 Στόχους της ΑΑ καλύπτει περισσότερο αυτή η αλλαγή, και γιατί έχει σημασία αυτός ο Στόχος σε όλο τον κόσμο, όχι μόνο στη Λευκωσία;
- Αν όλα τα σχολεία του κόσμου έκαναν κάτι παρόμοιο στον δικό τους πράσινο χώρο, τι θα άλλαζε συνολικά για τον πλανήτη;

13:30 – 14:30 Μεσημεριανό γεύμα

14:30 – 16:00 Οι μαθητές/μαθήτριες εμπλέκονται σε δραστηριότητες επέκτασης, όπως:

- Οι μαθητές και οι μαθήτριες, εμπλέκονται σε μια δράση ενεργού πολιτότητας και σύνδεσης του Κήπου με την υπόλοιπη πόλη. Οι ομάδες πραγματοποιούν έρευνα πεδίου παίρνοντας σύντομες συνεντεύξεις από θαμώνες και επισκέπτες του Κήπου, για να καταγράψουν πώς οι ίδιοι αντιλαμβάνονται τη συμβολή του πρασίνου στην

καθημερινότητά τους και ποιες αλλαγές παρατηρούν λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Στη συνέχεια, αξιοποιώντας τα ευρήματα των μετρήσεων μικροκλίματος και το δειγματολόγιο των ανθεκτικών ιθαγενών φυτών της Κύπρου, συντάσσουν επιτόπου μια «Επιστολή-Πρόταση» προς τον Δήμο Λευκωσίας. Στην επιστολή αυτή προτείνουν συγκεκριμένα μέτρα κλιματικής προσαρμογής για τον Κήπο (όπως έξυπνα συστήματα συλλογής βρόχινου νερού και φύτευση ανθεκτικών ειδών), καθώς και τη μεταφορά παρόμοιων πράσινων παρεμβάσεων στις σχολικές αυλές της πόλης, ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των προτάσεων στην ολομέλεια πριν την αποχώρησή τους.

- Οι μαθητές/μαθήτριες εξερευνούν, με τη χρήση ταμπλέτας, την ιστοσελίδα <https://greenmap.org/explore/all-maps> στην οποία υπάρχουν χαρτογραφημένα σημεία και παραδείγματα από παιδιά και κοινότητες από όλον τον κόσμο. Στη συνέχεια επιλέγουν και μελετούν μια χώρα/πόλη και συσχετίζουν 2-3 σημεία που τους εντυπωσίασαν με τους 17 στόχους ΑΑ. Στη συνέχεια αφού θα ανακαλύψουν ότι η Λευκωσία δεν έχει ακόμα δικό της επίσημο Πράσινο χάρτη Αειφορίας (Green Map) θα προτείνουν και θα σχεδιάσουν πώς θα ήθελαν να φαίνονται τα δικά τους ευρήματα στην πιο πάνω ιστοσελίδα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στο απογευματινό πρόγραμμα οι μαθητές/μαθήτριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/μαθήτριες:

- Έχουν φωτογραφική μηχανή.
- Έχουν μαζί τους κασετίνα στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα, μολύβια και χρώματα.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εργασία στο πεδίο.

Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων, παρέχονται από το Κέντρο.